

Submissió química: Una Violació Sistemàtica als Drets de les Dones

*“La vergonya ha de canviar de bàndol”
- Giselle Pélicot*

Font: AFP

Introducció

El passat 2 de setembre va iniciar el judici a Dominique Pélicot, qui és acusat d'haver administrat durant una dècada substàncies químiques a la seva esposa, Giselle Pélicot per a després convidar altres homes a abusar sexualment d'ella. Actualment, s'han identificat a 51 dels violadors, no obstant això, després d'analitzar les gravacions en l'ordinador i el mòbil de Dominique, es coneix que hi ha 29 homes més sense identificar. Aquest cas ha retornat

atenció en un problema que, si bé ha estat una pràctica recurrent durant la història recent, també ha incrementat mentre es normalitza durant els últims anys; l'ús de substàncies químiques per a agredir sexualment a les dones. Un problema que es pot presentar des de situacions quotidianes com a festes o cites, fins a casos de violacions rutinàries com ho va ser el cas de Giselle.

El delictes facilitat per drogues (DFD)

El delictes facilitat per drogues, també conegut com a submissió química (SQ), és definit per l'Oficina de Nacions Unides contra el Delictes i la Droga (UNODC) com l'administració de substàncies psicotròpiques amb la intenció de modificar la capacitat de decisió i modificar la voluntat de les persones amb la intenció de realitzar actes delictius. Alguns dels delictes que identifica l'organització són la violació, agressions sexuals, robatori, extorsió i maltractaments deliberats a ancians i/o nens. A més, la UNODC destaca que no hi ha un perfil concret dels agressors, ni del context en el qual es donin aquests tipus de delictes. En aquest sentit, es poden parlar de coneguts i estranys, així com d'escenaris premeditats o de manera espontània.

En la gran majoria de casos, les substàncies utilitzades, solen ser depressors del sistema nerviós central i difícils de detectar en estudis clínics, ja que el període de temps per a detectar moltes d'aquestes substàncies en el cos és extremadament curt. A més, segons la Creu Roja, que ha identificat una llista de 30 substàncies utilitzades, els productes solen ser administrats en petites dosis i de dues maneres principals: mitjançant begudes i a través de burxades amb agulles hipodèrmiques. L'administració de les substàncies sol ser tan silenciosa que les víctimes no ho perceben fins que comencen a manifestar-se els símptomes, i que, a més, poden confondre'ls amb els efectes d'una intoxicació etílica.

La agressió sexual facilitada per drogues (ASFD)

Dins dels delictes facilitats per drogues, es troba la subclassificació d'agressió sexual facilitada per drogues, que com el seu nom l'indica, fa al·lusió a aquells actes en els quals algú es veu sotmès a activitats sexuals mentre està inconscient a causa de qualsevol substància intoxicant. Igual que en la resta dels DFDs, les substàncies poden ser administrades sense el consentiment de la víctima o bé, aprofitar-se d'aquesta una vegada que hagi ingerit de manera voluntària substàncies psicotròpiques.

A causa de la naturalesa d'aquest delictes, pot ser particularment complicat per a les víctimes la cerca de justícia. D'una banda, en casos particulars com el cas de Giselle Pélicot, la submissió química pot representar que la víctima no recordi que va sofrir el delictes. En altres casos, els efectes incapacitants de les substàncies utilitzades poden retardar el reporti del delictes o pot complicar una declaració encertada dels fets. Això al seu torn pot complicar els procediments legals, ja que la falta de memòria i la curta finestra de temps per a detectar les substàncies pot resultar en l'absència d'evidència concreta. A més, quan es tracta d'una consumició voluntària de les substàncies, l'estigmatització a la qual s'enfronten particularment les dones representa una barrera addicional per a la denúncia de l'agressió sexual, perquè sovint són culpabilitzades pel consum de quins són culpabilitzades pel consum de drogues desviant l'atenció de l'agressió sexual en si.

Resposta internacional a la submissió química

Durant els últims anys, s'ha reportat un increment de drogues -legals i il·legals- com a facilitadors de delictes. Malgrat convertir-se en un problema global, actualment no es compta amb cap mecanisme internacional formal que faciliti la detecció i penalització de delictes facilitats per drogues. Tanmateix, això no representa que no s'hagin presentat esforços per part de la comunitat internacional per a donar resposta davant aquesta problemàtica creixent.

Naciones Unidas

En 2010, durant el 53è període de sessions de la Comissió d'Estupefaents de les Nacions Unides es va adoptar la resolució 53/7 en la qual li va ser cedida a la UNODC la facultat per a analitzar el fenomen de drogues. Davant això, la UNODC va presentar un reporti en 2013 que identifica les drogues majorment utilitzades en ASFD així com busca millorar les pràctiques i mètodes de recerca davant les denúncies d'aquestes situacions. D'igual manera, en el document la UNODC enllista les diferents dificultats que es poden presentar durant les recerques dels casos i com a alternativa es fan recomanacions per a la recerca d'aquests casos. No obstant això, és important esmentar que la naturalesa d'aquest document, com la de la resta de reports publicats per Nacions Unides, és no vinculant el que suposa que no és de caràcter mandatori per a cap país.

Unió Europea

En 2019, Amnistia Internacional, a través d'un estudi publicat per *Revolt Sexual Assault and The Student Room*, va identificar que un 25% de la població de la Unió Europea (UE) creu que es poden justificar les relacions sexuals sense consentiment quan aquestes es donen dins d'unes certes circumstàncies, com ho és la influència de l'alcohol o altres drogues. A més, Amnistia Internacional, descriu que aquestes conclusions poden ser inquietants però no sorprenents, ja que va anar només en 2020, amb el canvi de legislació a Dinamarca que es va aconseguir una unanimitat a la UE en la definició de violació. Amb aquest canvi, les legislacions van passar de centrar-se en la coacció i ús de la força a fer èmfasi en l'absència de consentiment. És a dir, el canvi en la percepció d'aquest delicte és bastant recent legalment, la qual cosa al seu torn es veu reflectit en la percepció cultural que es té d'això. Seguint aquestes línies, el cas de Giselle Pélicot, també està servint com a punt d'inflexió per a tractar el tema dins de la mateixa Unió Europea. De fet, l'eurodiputat Vicent Marzà Ibáñez, ha portat el cas al Parlament Europeu per a sol·licitar accions contra la submissió química. A més, Marzà, amb aquesta petició també fa un cridat a "tancar les llacunes legals i assegurar que les polítiques de la UE ofereixin la protecció adequada a les víctimes". Addicional, és important destacar la posició francesa que a l'abril un principi es va oposar a incloure el consentiment en la definició de violació en la Directiva sobre Violència de Gènere del Parlament

Europeu. I, que ara després del cas Pélícot, s'ha replantejat la noció de violació, plantejant un canvi en el seu Codi Penal que posi l'accent en el concepte de consentiment.

Submissió química a Espanya

A Espanya la submissió química està tipificada com un delictes en la Llei orgànica 10/1995 del Codi Penal. A més, després del cas de "La Manada de Pamplona¹" i amb l'aprovació de la Llei orgànica 10/2022 de Garantia Integral de la Llibertat Sexual, també és considerada com un agreujant del delictes d'abús sexual. Ara bé, malgrat els mecanismes judicials que castiguen les ASFDs, les xifres sobre aquest tema continuen sent alarmants dins del país.

A l'agost del 2024, un estudi dut a terme per tres universitats de Madrid va revelar que el 37.9% de la població d'entre 18 i 35 anys ha estat víctima d'alguna mena de violència sexual -tocaments, petons, masturbació per tercers, sexe oral i penetracions- facilitada per drogues alguna vegada en la vida en contextos d'oci nocturn. A més, l'estudi revela que les dones són quatre vegades més propenses a sofrir algun tipus de violència sexual sota l'efecte de drogues, ja que afecta el 40% de les dones joves en contrast amb els homes dels quals un 20% de la població jove han estat afectats per aquesta problemàtica. Aquestes xifres, no sols són alarmants, sinó que també reflecteixen un problema seriós de salut pública a Espanya que ha de ser atès

amb la serietat i urgència que emèrita.

Com a resposta, el govern espanyol per mitjà de l'Institut Nacional de Toxicologia i Ciències Forenses ha dissenyat diversos mecanismes per a estudiar i respondre a les agressions sexuals facilitades per drogues. Entre aquests destaquen la publicació de la Memòria de 2021 de Troballes Toxicològiques en Agressions Sexuals amb Sospita de Submissió Química, l'objectiu de la qual era millorar l'eficiència del servei de justícia a través de la gestió i anàlisi de dades. A més d'una anàlisi qualitativa que va permetre donar un millor enteniment del panorama espanyol, aquest va servir per a emprendre mesures més precises. Per exemple, en la cerca de proves més contundents per a castigar les ASFDs, el Ministeri de Justícia d'Espanya, va començar en 2023 amb la repartició de kits de preses de mostra en casos de sospita de submissió química. Amb aquests kits no sols es pretén facilitar la recollida d'informació per a la informació, sinó que també l'estandardització del procés en l'àmbit nacional.

Com s'ha demostrat, en el cas espanyol, s'han implementat diverses mesures legals per a combatre les ASFDs, no obstant això, l'existència d'una barrera cultural preval. Malgrat els esforços legals, la normalització d'uns certs comportaments i la falta de consciència sobre consentiment continuen creant un entorn en el qual aquest tipus d'agressions continuen ocorrent a un ritme sovint alarmant. És

¹ Cas mediàtic en 2016, de violació grupal (5 homes) a una jove de 18 anys durant les famoses festes de Sant Fermín.

per això que és vital abordar el problema des d'una perspectiva que inclogui si marcs legals, però que es vegi acompanyat per una educació que promogui un canvi profund en les actituds socials cap a la violència sexual.

Conclusions i comentaris finals

Tal com s'ha discutit fins ara, la submissió química, sobretot utilitzada en casos d'agressions sexuals, no sols representa un problema de salut pública a escala global, sinó que és el reflex d'un problema legal i cultural més profund.

En primera instància, es pot observar que les respostes legals i normatives davant aquestes situacions és més reactiva que preventiva. Si bé les ASFDs han estat un problema que ha estat present durant anys, no és fins que es presenten casos extrems i de rellevància mediàtica -com ho caso Pélicot i el de la Manada- que les autoritats prenen mesures pertinents. En aquest sentit, resulta descoratjador que, malgrat la magnitud del problema, les reformes significatives només es produeixin com a resposta a la pressió pública, quan les mesures preventives haurien d'haver-se aplicat des del principi.

D'altra banda, també és important destacar l'absència de recerca del problema, sobretot en el pla internacional. Exemple d'això és que l'últim reporti de les Nacions Unides sobre substàncies que faciliten l'agressió sexual i actes delictius va ser publicat en 2013 i no s'han presentat actualitzacions

substancials en més d'una dècada. D'aquesta manera, l'absència d'una coordinació internacional no sol limita les mesures concretes, sinó que també les eines, com a guies i reportis oficials que puguin sorgir per a combatre de manera eficaç les ASFDs. D'igual forma, és important emfatitzar en les normes culturals que normalitzen i desestimen a les dones quan es presenten agressions sexuals, sobretot davant la presència de consum voluntari d'alcohol. Com ho explica l'Otger Amatller, coordinador de projectes de prevenció de la Fundació Salut i Comunitat:

Mentre amb els nois serveix com un atenuant 'Anava Borratxo, no sabia què es feia'. Amb les noies ens serveix per a culpabilitzar-les. En aquest sentit, la causa real no és el consum de substàncies en si — que té una importància — sinó aquesta desigualtat, aquest sexisme que existeix encara a la societat.

En aquest sentit, la forta càrrega sexista que dona lloc a les ASFDs, vulnera de múltiples maneres els drets de les dones. En primer lloc, i com ja s'ha explicat, es priva a les dones del dret a consentir de manera autònoma i

lliure, la qual cosa també atempta contra els drets sexuals de les dones. D'altra banda, les normes culturals que fan recaure la culpa en les dones i la tendència social a desacreditar-les també atempten amb el dret a la igualtat, així com a un tracte digne i just. Finalment, és important recalcar que les agressions facilitades per drogues, també representa un risc contra la integritat física i moral de les dones, atemptant

contra la salut física i mental de les víctimes.

Finalment, per a concloure, es pot destacar com aquesta problemàtica revela l'absència d'un marc jurídic internacional que reguli a favor de les víctimes. Així com la necessitat d'un canvi a nivell sociocultural que busqui modificar les actituds que desvien la responsabilitat dels agressors que continua donant peu a casos com els ja esmentats o que continuen permetent la impunitat dels agressors.

Stefani Haces Gironès
Estudiant de Estudis Globals
Universitat Pompeu Fabra

Referencies:

Hablemos de la violación. (2019, septiembre 3). Amnistía Internacional.

<https://www.amnesty.org/es/latest/news/2019/09/lets-talk-about-rape/>

Hablemos del “SÍ”: Leyes sobre consentimiento en Europa. (2024, agosto 27). Amnistía

Internacional. <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/hablemos-del-si-leyes-sobre-consentimiento-en-europa/>

Hallazgos toxicológicos en agresiones sexuales con sospecha de sumisión química. Memoria 2021.

Instituto Nacional de Toxicología y Ciencias Forenses. Madrid: Ministerio de Justicia, 2022.

Justicia distribuye los primeros 1.000 kits de toma de muestras para análisis toxicológico en casos de sospecha de sumisión química. (2023, febrero 22). La Moncloa.

<https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/justicia/Paginas/2023/220223-kits-analisis-toxicologico-sumision-quimica.aspx>

Prego-Meleiro, P., Recalde-Esnoz, I., Sordo, L., Del Castillo, H., García-Ruiz, C., Montalvo, G., &

López-Cuadrado, T. (2024). Drug-facilitated sexual assault in youth nightlife contexts in Spain.

Public Health, 233, 157-163. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2024.05.022>

Reynolds, E. (2018, marzo 2). Universities are home to a rape epidemic. Here’s what they can do. *The*

Guardian. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/mar/02/universities-rape-epidemic-sexual-assault-students>

Rodriguez, E. (2017, mayo 9). Violaciones en el ocio nocturno: Cuando la víctima ha bebido se la

culpabiliza a ella. *Drogas y Género*. <https://www.drogasgenero.info/violaciones-ocio-nocturno-cuando-la-victima-ha-bebido-se-la-culpabiliza/>

Sumisión Química: La manipulación de la voluntad. (2024, junio 30). Cruz Roja.

<https://www2.cruzroja.es/ca/-/sumision-quimica-la-manipulacion-de-la-voluntad-vit-blog->

UE.- Compromís lleva el caso Pélicot al Parlamento Europeo para pedir medidas contra la sumisión

química. (2024, septiembre 16). Europa Press. [https://www.europapress.es/eseuropa/noticia-ue-](https://www.europapress.es/eseuropa/noticia-ue-compromis-lleva-caso-pelicot-euoparlamento-pedir-medidas-contra-sumision-quimica-20240916134148.html)

[compromis-lleva-caso-pelicot-euoparlamento-pedir-medidas-contra-sumision-quimica-](https://www.europapress.es/eseuropa/noticia-ue-compromis-lleva-caso-pelicot-euoparlamento-pedir-medidas-contra-sumision-quimica-20240916134148.html)

[20240916134148.html](https://www.europapress.es/eseuropa/noticia-ue-compromis-lleva-caso-pelicot-euoparlamento-pedir-medidas-contra-sumision-quimica-20240916134148.html)

Oficina de las Naciones Unidas contra la Droga y el Delito. (2013, Junio). *Directrices para el análisis*

forense de sustancias que facilitan la agresión sexual y otros actos delictivos.

https://www.unodc.org/documents/scientific/Rape_Drugs_Spanish.pdf

Publicat per:

**Asociación para las
Naciones Unidas
en España**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Igualtat
i Feminismes**

ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades per els seus col·laboradores